

IWONA BĄK

KATARZYNA WAWRZYŃIAK

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

OCENA OCZEKIWAŃ STUDENTÓW WZGLĘDEM PROCESU NAUCZANIA JAKO ŹRÓDŁA WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI NIEZBĘDNYCH DO PODJĘCIA PRACY ZAWODOWEJ – WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH

Streszczenie. Celem badań jest zwrócenie uwagi na oczekiwania studentów i pracodawców względem procesu nauczania, który powinien przygotować absolwentów uczelni do pracy zawodowej. Jest to szczególnie istotne w sytuacji, w której stopa bezrobocia w Polsce wśród osób w wieku 15–24 lata w IV kwartale 2013 roku wynosiła 27,3%¹. Znajomość tych oczekiwań może być pomocna dla nauczycieli akademickich, którzy aby sprostać nowym wyzwaniom edukacyjnym, powinni dostosować zarówno treści, jak i formy nauczania do potrzeb zmieniającego się ustawicznie rynku pracy.

Artykuł składa się z dwóch części. W części pierwszej zaprezentowano wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród kandydatów na studia i absolwentów Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego (ZUT) w Szczecinie oraz wśród pracodawców, którzy przyjmują studentów na praktyki bądź zatrudniają absolwentów.

W drugiej części przedstawiono wyniki ankiety przeprowadzonej wśród studentów dziennych i zaocznych Wydziału Ekonomicznego ZUT w Szczecinie.

Słowa kluczowe: badania ankietowe, szkoły wyższe, proces nauczania, rynek pracy.

1. Wprowadzenie

W latach 1990–2013 w Polsce można zaobserwować istotne zmiany dotyczące liczby szkół wyższych oraz liczby studentów. W roku akademickim 1990/1991 istniało 112 szkół wyższych, na których kształciło się 404 tys. studentów. Dziesięć lat później liczba uczelni wzrosła do 310 (wzrost o 177%), a liczba studentów – aż do 1585 tys. (wzrost o 292%). W roku akademickim 2012/2013 na 453 uczelniach (wzrost o 304% w stosunku do 1990/1991) uczyło się 1677 tys. studentów (wzrost o 315% w stosunku do 1990/1991)². Zaprezen-

¹ Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej Polski w styczniu 2014 r., Departament Analiz i Opracowań Zbiorczych GUS, 28.02.2014.

² *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2004 i 2013*, GUS, Warszawa 2004 i 2013; Mikuła-Bączek E., *Przeobrażenia instytucjonalne a jakość edukacji szczebla wyższego w Polsce w latach 1990–2006* (<http://www.ur.edu.pl/pliki/Zeszyt14/37.pdf>, data dostępu: 30.04.2014).

towane dane liczbowe świadczą o umasowieniu studiów w Polsce³. Jest to z jednej strony zjawisko korzystne z punktu widzenia aspiracji edukacyjnych społeczeństwa, ale z drugiej strony powstają zagrożenia związane ze zbyt dużą liczbą absolwentów szkół wyższych w stosunku do pojemności rynku pracy. Dlatego też uczelnie powinny starać się stosować takie sposoby kształcenia, aby ich absolwenci byli przygotowani do wykorzystania swojej wiedzy i umiejętności w życiu zawodowym.

Celem badań zaprezentowanych w artykule jest zwrócenie uwagi na oczekiwania studentów i pracodawców względem procesu nauczania, który powinien przygotować absolwentów do pracy zawodowej. Jest to szczególnie istotne w sytuacji, w której bezrobocie dotyka przede wszystkim ludzi młodych. Na koniec drugiego kwartału 2014 roku najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25–34 lata – 549,8 tys., a ich odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł 28,7%. Osoby w wieku do 24 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych stanowiły 16,2%⁴. Znajomość oczekiwań zarówno studentów, jak i pracodawców, może być pomocna dla nauczycieli akademickich, którzy chcąc sprostać nowym wyzwaniom edukacyjnym, powinni dostosować zarówno treści, jak i formy nauczania, do potrzeb zmieniającego się ustawicznie rynku pracy.

Artykuł składa się z dwóch części. W części pierwszej zaprezentowano wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród kandydatów na studia i absolwentów Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego (ZUT) w Szczecinie oraz wśród pracodawców, którzy przyjmują studentów na praktyki bądź zatrudniają absolwentów⁵. Natomiast w części drugiej przedstawiono wyniki ankiety przeprowadzonej wśród studentów studiów dziennych i zaocznych Wydziału Ekonomicznego ZUT w Szczecinie.

2. Wyniki ankietyzacji kandydatów na studia w ZUT w Szczecinie

Celem ankietyzacji kandydata na studia wyższe ZUT w Szczecinie było uzyskanie opinii potencjalnych studentów na temat prestiżu i atrakcyjności oferty edukacyjnej Uczelni na tle uczelni konkurencyjnych. Ankietyzację przeprowadzono wśród osób, które wzięły udział w procesie rekrutacji Uczelni w latach

³ Najwcześniej umasowienie studiów nastąpiło w USA (lata 60-te), a następnie w Kanadzie (lata 70-te). Natomiast w Europie proces ten przypadał na lata 80-te.

⁴ *Bezrobocie rejestrowane I–II kwartał 2014 r.*, GUS, Departament Badań Demograficznych i Rynku Pracy (www.gov.stat.pl, data dostępu: 04.11.2014).

⁵ Szczegółowe wyniki ankietyzacji kandydatów, absolwentów i pracodawców można znaleźć na stronie Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie (<http://www.zut.edu.pl/pion-prorektora-ds-ksztalcenia/sekcje-dzialu-ksztalcenia/sekcja-ds-jakosci-ksztalcenia.html>).

akademickich: 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014. Arkusz ankiety umieszczony został w programie rekrutacyjnym za zgodą Prorektora ds. Kształcenia, a okres badania trwał od połowy maja do końca września, czyli obejmował cały proces rekrutacji pierwszego i drugiego naboru, zarówno dla studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, I i II stopnia.

W ciągu trzech lat w badaniach corocznie wzięło udział około 6 tys. potencjalnych studentów, dla których głównym kryterium wyboru Uczelni była lokalizacja, związana z bliskością miejsca zamieszkania (tabl. 1)⁶. Dość istotnymi kryteriami wyboru były również: szeroki wybór kierunków i specjalności, poziom kształcenia oraz opinia środowiska i najbliższych na temat Uczelni. Informacje o ofercie dydaktycznej kandydaci zaczerpnęli przede wszystkim z Internetu, a następnie od rodziny (lub znajomych) oraz z informatorów przygotowanych przez Uczelnię (tabl. 2). Ponad 40% kandydatów wybierając konkretny kierunek studiów kierowało się głównie swoimi zainteresowaniami (tabl. 3). Co trzeci kandydat uważał, że wybrany przez niego kierunek umożliwi mu zdobycie wiedzy i umiejętności niezbędnych do znalezienia pracy.

Tablica 1. Kryteria, którymi kierowali się kandydaci przy wyborze ZUT w Szczecinie

Wyszczególnienie	Odsetek respondentów		
	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Lokalizacja	20,4	21,3	22,1
Szeroki wybór kierunków i specjalności	17,4	16,9	16,9
Profesjonalna kadra	10,2	9,4	9,0
Doświadczenie i tradycja Uczelni	6,0	5,4	5,2
Opinia środowiska o poziomie kształcenia	10,7	10,4	11,0
Opinia rodziny/znajomych	10,5	10,8	11,1
System naboru	3,1	3,0	2,9
Poziom kształcenia	12,4	12,1	12,4
Nieodpłatność studiów	6,6	7,4	7,1
Kierunki zamawiane	2,8	3,3	2,3
Liczba ankiet	6315	6626	5782

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet ZUT w Szczecinie.

Warto nadmienić, że około 30% kandydatów, którzy wzięli udział w ankietyzacji składało również dokumenty na inne uczelnie przede wszystkim w Szczecinie (Uniwersytet Szczeciński, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Akademia Morska) oraz w Poznaniu, Gdańsku i Wrocławiu.

⁶ W tablicach 1–3 odsetki nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mogli podać więcej niż jedną odpowiedź.

Tablica 2. Źródła informacji na temat oferty dydaktycznej ZUT w Szczecinie

Źródła informacji	Odsetek respondentów		
	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Internet	43,7	46,0	45,9
Prasa	2,1	1,6	1,7
Reklama	4,6	3,8	4,0
Dni otwarte/targi	7,2	5,8	6,1
Informator	15,6	15,8	13,4
Rodzina/znajomi	26,1	26,5	28,3
Inne materiały informacyjne	0,6	0,5	0,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet ZUT w Szczecinie.

Tablica 3. Powody wyboru kierunku studiów przez kandydata

Wyszczególnienie	Odsetek respondentów		
	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Zainteresowania	42,52	42,4	44,4
Zapotrzebowanie na specjalistów w tej dziedzinie	16,88	16,5	15,5
Perspektywa pracy	36,38	36,1	36,4
Kierunek zamawiany – możliwość uzyskania stypendium	2,86	3,9	2,3
Inne	0,01	1,1	1,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet ZUT w Szczecinie.

3. Wyniki ankietyzacji absolwentów ZUT w Szczecinie

Ankietyzacja absolwentów Uczelni została przeprowadzona dwukrotnie. W roku akademickim 2010/2011 ankietę wypełniło 635 osób, natomiast rok później – 1245 osób. Na podstawie tabl. 4 można zauważyć, że zdecydowana większość absolwentów kontynuuje naukę lub podjęła pracę, a ponad 20% absolwentów było w trakcie poszukiwania zatrudnienia.

W tabl. 5 podano opinie absolwentów na temat procesu dydaktycznego realizowanego w Uczelni. Ponad 70% respondentów wysoko oceniło poziom wiedzy nauczycieli akademickich. Co drugi badany pozytywnie wypowiadał się na temat wartości merytorycznej prowadzonych zajęć. Ponad 40% nie potrafiło jednoznacznie tego ocenić. Na pytanie, czy zdobyte wykształcenie jest przydatne w zdobyciu zatrudnienia prawie połowa absolwentów nie miała na ten temat zdania, jednak co trzeci ankietowany odpowiedział na to pytanie twierdząco. Większość badanych uważa, że ukończone studia dobrze lub bardzo dobrze przygotowują do zawodu. Warto również zauważyć, że według większości absolwentów wiedza zdobyta w czasie studiów pozwala samodzielnie rozwiązywać problemy zawodowe.

Tablica 4. Sytuacja zawodowa badanego absolwenta ZUT w Szczecinie

Wyszczególnienie	Odsetek respondentów	
	2010/2011	2011/2012
Kontynuacja nauki	38,9	34,1
Praca	30,7	40,1
Poszukiwanie pracy	25,7	22,8
Brak odpowiedzi	4,7	3,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet ZUT w Szczecinie.

Tablica 5. Opinia badanych absolwentów na temat procesu dydaktycznego w Uczelni

Wyszczególnienie	Wariant odpowiedzi	Odsetek respondentów	
		2010/2011	2011/2012
Ocena poziomu wiedzy nauczycieli akademickich.	Wysoko	75,4	74,0
	Przeciętnie	5,8	9,3
	Nisko	0,4	0,5
	Trudno ocenić	18,4	16,2
Ocena wartości merytorycznej zajęć.	Wysoko	55,5	54,0
	Nisko	3,4	1,2
	Trudno ocenić	41,1	44,8
Czy zdobyte wykształcenie pomogło w uzyskaniu zatrudnienia?	Tak	35,5	35,6
	Nie	14,6	20,2
	Nie mam zdania	49,9	44,2
Jak po odbytych studiach można ocenić przygotowanie do zawodu?	Bardzo dobrze	6,3	11,4
	Dobrze	49,1	36,9
	Dostatecznie	26,2	35,7
	Niedostatecznie	5,9	5,8
	Nie mam zdania	12,3	10,2
Czy wiedza zdobyta w czasie studiów umożliwia samodzielne rozwiązywanie problemów zawodowych?	Tak	62,6	68,3
	Nie	12,2	13,2
	Nie mam zdania	25,2	18,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet ZUT w Szczecinie.

4. Wyniki ankietyzacji pracodawców zatrudniających absolwentów ZUT w Szczecinie

Badaniem pracodawców zostały objęte podmioty przyjmujące studentów na praktyki bądź zatrudniające absolwentów Uczelni. Za udostępnienie bazy danych o współpracujących z Uczelnią podmiotach odpowiedzialne było Biuro Karier. Kwestionariusz ankiety w formie elektronicznej w 2010 roku wysyłano do 250 podmiotów gospodarczych, a w 2012 roku – do 257. Niestety na ankietę

odpowiedziało zaledwie 10 pracodawców w 2010 roku i 17 pracodawców w 2012. Jednakże na podstawie otrzymanych odpowiedzi można zauważyć pewne prawidłowości dotyczące wymagań pracodawców względem nowych pracowników. Przynajmniej 40% pracodawców decyzję o zatrudnieniu podejmuje na podstawie rozmowy kwalifikacyjnej. Duże znaczenie ma również CV i list motywacyjny, a także rekomendacja kandydata przez osoby cenione przez pracodawcę (tabl. 6). Warto podkreślić, że żaden z badanych pracodawców nie zwraca w ogóle uwagi na ocenę uzyskaną na dyplomie ukończenia studiów.

Tablica 6. Kryteria przyjmowania absolwentów do pracy

Wyszczególnienie	Odsetek respondentów	
	2010/2011	2012/2013
Wyniki rozmowy kwalifikacyjnej	40,0	44,4
Ocena na dyplomie	0,0	0,0
Na podstawie CV i listu motywacyjnego	28,0	25,0
Nazwa ukończonej uczelni	8,0	5,6
Rekomendacja cenionych osób przez pracodawcę	16,0	11,1
Inne (np. test kompetencji zawodowych)	8,0	13,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet ZUT w Szczecinie.

Zdaniem pracodawców najważniejsza w pracy zawodowej jest umiejętność pracy analitycznej oraz praktyczne umiejętności zawodowe. Cenione jest również biegłe posługiwanie się aparaturą i sprzętem wykorzystywanym w danej dziedzinie (tabl. 7). Niestety pracodawcy podkreślają, że generalnie absolwenci uczelni często wykazują braki w umiejętnościach istotnych w pracy zawodowej – według nich problem ten dotyczy ponad 70% absolwentów (tabl. 8). Zdaniem pracodawców najistotniejszymi cechami i zdolnościami przydatnymi w pracy zawodowej są: kreatywność zawodowa, samodzielność, odpowiedzialność i umiejętność pracy w zespole. Badani pracodawcy nie potrafili jednoznacznie ocenić poziomu przygotowania absolwentów ZUT w Szczecinie, jednakże co czwarty pracodawca wypowiadał się pozytywnie na ten temat.

Tablica 7. Kwalifikacje i umiejętności szczególnie cenione przez pracodawców

Wyszczególnienie	Odsetek respondentów	
	2010/2011	2012/2013
1	2	3
Wiedza teoretyczna	11,1	5,0
Praktyczne umiejętności zawodowe	22,2	20,0

Tablica 7 (cd.)

1	2	3
Umiejętności pracy analitycznej	33,3	20,0
Biegłe posługiwanie się aparaturą i sprzętem wykorzystywanym w danej dziedzinie	22,2	10,0
Znajomość przepisów i standardów obowiązujących w danej dziedzinie zawodowej	0,0	20,0
Umiejętność profesjonalnej obsługi klienta, interesanta	11,1	10,0
Inne	0,0	15,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet ZUT w Szczecinie.

Tablica 8. Braki w kwalifikacjach i umiejętnościach wskazane przez pracodawców

Wyszczególnienie	Odsetek respondentów	
	2010/2011	2012/2013
W wiedzy teoretycznej	–	17,0
W praktycznych umiejętnościach zawodowych	–	28,0
W umiejętnościach pracy analitycznej	–	22,0
W biegłym posługiwaniu się aparaturą i sprzętem wykorzystywanym w danej dziedzinie	–	6,0
W znajomości przepisów i standardów obowiązujących w danej dziedzinie zawodowej	–	6,0
W umiejętnościach profesjonalnej obsługi klienta, interesanta	–	11,0
Inne	–	11,0

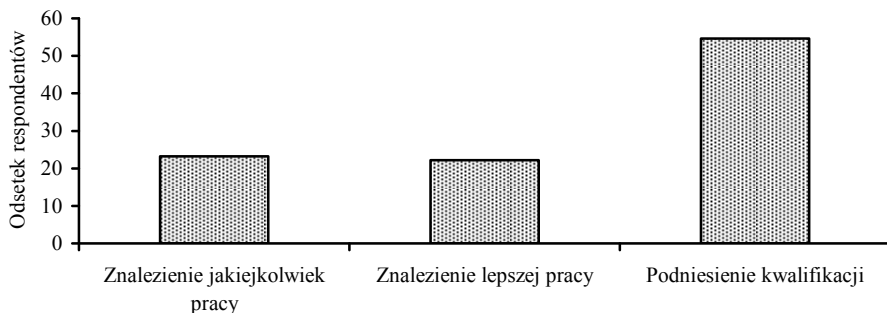
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet ZUT w Szczecinie.

5. Wyniki ankietyzacji przeprowadzonej wśród studentów ZUT w Szczecinie

W okresie luty-marzec 2014 roku na Wydziale Ekonomicznym ZUT w Szczecinie przeprowadzono badanie ankietowe⁷ wśród studentów studiów dziennych i zaocznych. W badaniu wzięło udział 216 osób, wśród których przeważali studenci studiów stacjonarnych (80,6%). Ponad 76% ankietowanych stanowiły kobiety w wieku do 24 lat zamieszkałe w Szczecinie i okolicach. Co trzeci respondent w chwili badania był osobą pracującą. Większość badanych podjęła studia w celu podniesienia swoich kwalifikacji (54,6%) lub znalezienia jakiej-

⁷ Kwestionariusz ankiety zamieszczono na końcu artykułu.

kolwiek pracy (23,2%). Ponad 22% studentów uważa, że ukończenie studiów pozwoli im na znalezienie lepszej pracy (rys. 1)⁸.

Rys. 1. Struktura respondentów według celu podjęcia studiów

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Chcąc sprawdzić, czy fakt posiadania pracy wpływa na cel podjęcia studiów wyznaczono współczynnik V Cramera według wzoru (Domański 1990, s. 175–176; Steczkowski, Zeliaś 1997, s. 175):

$$V = \sqrt{\frac{\chi^2}{n \min(r-1, k-1)}}$$

gdzie:

χ^2 – statystyka, oparta na porównaniu liczebności empirycznych i teoretycznych,

n – liczba obserwacji,

r – liczba wierszy w tablicy,

k – liczba kolumn w tablicy.

Współczynnik ten przyjmuje wartości z przedziału $[0, 1]$. Zależność rozpatrywanych cech jest tym silniejsza, im V jest bliższe jedności. Wartość współczynnika V Cramera obliczona na podstawie danych zawartych w tabl. 9 wyniosła 0,371, co świadczy o istnieniu umiarkowanej zależności pomiędzy badanymi cechami. Taki poziom współczynnika V wynika z tego, że dla osób niepracujących

⁸ Na rys. 1 podano tylko trzy kategorie celu podjęcia studiów, ponieważ żaden respondent nie wskazał odpowiedzi: utrzymanie dotychczasowej pracy oraz inny.

cych głównym celem podjęcia studiów jest przekonanie, że ich ukończenie pozwoli znaleźć jakąkolwiek pracę, natomiast dla osób pracujących priorytetem jest znalezienie lepszej pracy.

Tablica 9. Cel podjęcia studiów wśród studentów pracujących i niepracujących

Pracujący	Cel podjęcia studiów			Razem
	Znalezienie jakiegokolwiek pracy	Podniesienie kwalifikacji	Znalezienie lepszej pracy	
Tak	5	41	30	76
Nie	45	77	18	140
Razem	50	118	48	216

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Chcąc ocenić oczekiwania studentów względem procesu nauczania, który powinien ich przygotować do pracy zawodowej, zadano im pytania dotyczące poziomu wiedzy nauczycieli akademickich, przydatności zdobytej wiedzy w życiu zawodowym oraz podstawowych kwalifikacji i umiejętności, które ich zdaniem są przydatne w pracy zawodowej.

Około 38% studentów wysoko oceniło poziom wiedzy nauczycieli akademickich, którzy prowadzili (lub prowadzą) z nimi zajęcia. Nieco niższy odsetek ankietowanych (35,6%) nie potrafił jednoznacznie wypowiedzieć się na ten temat, twierdząc, że poziom ten był bardzo zróżnicowany. Na uwagę zasługuje fakt, że żaden z respondentów nie wystawił nauczycielom oceny negatywnej.

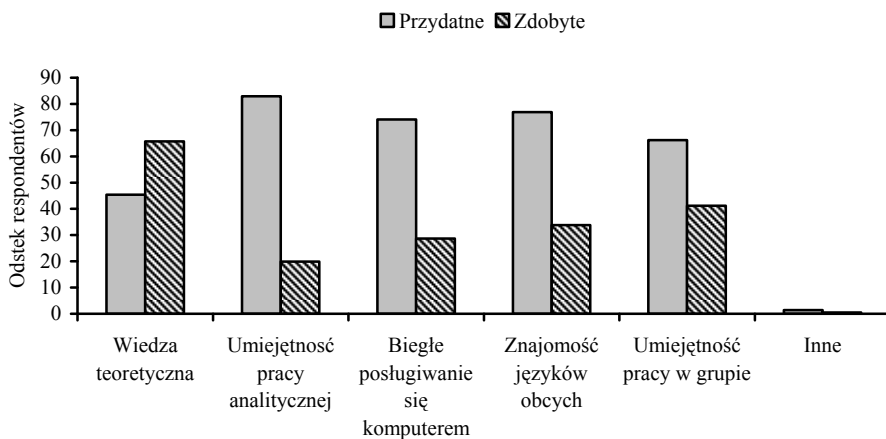
W tabl. 10 przedstawiono opinie studentów pracujących i niepracujących na temat przydatności wiedzy zdobytej w trakcie studiów w życiu zawodowym. Pozytywną opinię na temat przydatności zdobytej wiedzy wyraziło prawie 68% respondentów, natomiast negatywną – 10%. Wartość współczynnika V Cramera obliczona na podstawie tych danych wyniosła 0,162, co świadczy o słabej zależności pomiędzy oceną przydatności wiedzy a faktem posiadania pracy przez studentów. Istnienie tej zależności wynika przede wszystkim z różnicy pomiędzy pozytywnymi opiniami studentów pracujących i niepracujących. Opinię taką wyraziło ponad 76% osób pracujących, natomiast wśród osób niepracujących odsetek ten wyniósł 63%.

Tablica 10. Opinie studentów pracujących i niepracujących na temat przydatności wiedzy zdobytej w trakcie studiów w życiu zawodowym

Pracujący	Przydatność wiedzy zdobytej w trakcie studiów w życiu zawodowym			Razem
	Tak	Trudno powiedzieć	Nie	
Tak	58	10	8	76
Nie	88	38	14	140
Razem	146	48	22	216

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Zdaniem ankietowanych do najważniejszych kwalifikacji i umiejętności przydatnych w pracy zawodowej należą (rys. 2): umiejętność pracy analitycznej (82,87%), znajomość języków obcych (76,85%), biegle posługiwanie się komputerem (74,07%). Najmniej przydatna okazała się wiedza teoretyczna (45,37%). Respondenci uważają jednak, że w trakcie studiów zdobędą przede wszystkim wiedzę teoretyczną (65,74%) oraz nabędą umiejętności pracy w grupie (41,20%). W niskim stopniu zdobędą w trakcie studiów te umiejętności i kwalifikacje, które wskazali jako najbardziej przydatne.

Rys. 2. Porównanie odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące przydatnych oraz zdobytych kwalifikacji i umiejętności niezbędnych w pracy zawodowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

W celu sprawdzenia, czy oczekiwania studentów pracujących i niepracujących względem przydatnych i zdobytych w trakcie studiów kwalifikacji oraz umiejętności są podobne, zestawiono w tabl. 11 odsetki respondentów, którzy wskazali dany wariant odpowiedzi. Okazało się, że nieznaczne rozbieżności występują w przypadku przydatności języków obcych i wiedzy teoretycznej. Natomiast w przypadku wiedzy zdobytej rozbieżności dotyczą przede wszystkim umiejętności pracy w grupie i biegłego posługiwania się komputerem. Więcej studentów pracujących uważa, że zdobędzie umiejętność pracy w grupie, natomiast więcej studentów niepracujących uważa, że nauczy się biegle posługiwać komputerem.

Tablica 11. Najważniejsze kwalifikacje i umiejętności, które są przydatne w pracy zawodowej oraz zdobyte w trakcie studiów

Wyszczególnienie	Przydatne		Zdobyte	
	Pracujący	Niepracujący	Pracujący	Niepracujący
	Odsetek respondentów			
Wiedza teoretyczna	48,68	43,57	60,53	68,57
Umiejętność pracy analitycznej (kreatywność, samodzielność)	81,58	83,57	17,11	21,43
Biegle posługiwanie się komputerem	71,05	75,71	22,37	32,14
Znajomość języków obcych	71,05	80,00	32,89	34,29
Umiejętność pracy w grupie	65,79	66,43	46,05	38,57
Inne	0,00	2,14	0,00	0,71

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Na zakończenie ankiety sformułowano pytanie otwarte, w którym poproszono studentów o ich opinię na temat: czy studia ekonomiczne ukończone na naszym Wydziale pozwolą na aktywne uczestniczenie w życiu gospodarczym w kraju i zagranicą. Ponad 60% respondentów udzieliło na to pytanie pozytywnej odpowiedzi, a negatywnie odpowiedziało 15,7% badanych⁹. Wśród dłuższych wypowiedzi, zarówno pozytywnych, jak i negatywnych na uwagę zasługują następujące spostrzeżenia:

⁹ W roku akademickim 2008/2009 studentom studiów zaocznych I i II stopnia na kierunku Ekonomia na Wydziale Ekonomicznym ZUT w Szczecinie zadano takie samo pytanie i ponad 90% respondentów udzieliło na to pytanie pozytywnej odpowiedzi (Bąk, Wawrzyniak 2009, s. 85–93). Wynik ten oznacza, że studenci studiów zaocznych, którzy w większości aktywnie uczestniczą w życiu gospodarczym, zdają sobie sprawę z konieczności zdobywania nowej wiedzy i doskonalenia swoich umiejętności.

- studia są przydatne, ale poza nimi należy dodatkowo się dokształcać, wyjeżdżać za granicę na studia (np. w ramach Erasmusa) lub do pracy,
- na studiach za mało jest zajęć praktycznych, które mają przygotować do podjęcia pracy,
- w dzisiejszych czasach żadne studia nie dają 100% pewności na aktywne uczestniczenie w życiu gospodarczym,
- uczelnia daje szansę, aby uczestniczyć w życiu gospodarczym w kraju i za granicą, lecz trzeba chcieć z tej szansy skorzystać,
- za duży nacisk jest kładziony na przedmioty nie związane z kierunkiem, a za mały na naukę języków,
- jeżeli student nie jest dociekliwy i sam nie będzie zdobywał wiedzy, to studia mu nie pomogą.

6. Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonych badań można sformułować następujące wnioski:

1. O wyborze ZUT w Szczecinie decyduje lokalizacja, a także szeroki wybór kierunków i specjalności. Duże znaczenie ma również poziom kształcenia oraz opinia środowiska na temat Uczelni. 36% kandydatów na studia uważa, że wybrany kierunek i wiedza na nim zdobyta umożliwi znalezienie pracy.
2. Absolwenci ZUT w Szczecinie wysoko oceniają poziom wiedzy nauczycieli akademickich oraz wartość merytoryczną zajęć. Uważają, że ukończone studia dobrze lub bardzo dobrze przygotowują do pracy zawodowej. Ponad 30% z nich kontynuuje naukę, a od 30 do 40% znajduje pracę.
3. Ankieta skierowana do pracodawców miała bardzo niski wskaźnik zwrotu (około 4–6,6%). Pracodawcy decyzję o zatrudnieniu podejmują głównie na podstawie rozmowy kwalifikacyjnej, a nie zwracają w ogóle uwagi na ocenę uzyskaną na dyplomie. Według nich najważniejsza w pracy zawodowej jest umiejętność pracy analitycznej oraz praktyczne umiejętności zawodowe. Niestety absolwenci uczelni często wykazują braki w tym względzie.
4. Badania ankietowe przeprowadzone wśród studentów WE ZUT w Szczecinie pozwalają stwierdzić, że głównym celem podjęcia studiów jest podniesienie swoich kwalifikacji lub znalezienie jakiegokolwiek pracy. Studenci wysoko oceniają poziom wiedzy nauczycieli akademickich. Uważają jednak, że w trakcie studiów zdobędą przede wszystkim wiedzę teoretyczną i nabędą umiejętności pracy w grupie. Co piąty student jest zdania, że w niskim stop-

niu zdobędzie umiejętność pracy analitycznej, które jego zdaniem są najbardziej cenione na rynku pracy.

5. Wysoka stopa bezrobocia wśród młodych osób, w tym absolwentów szkół wyższych, powinna skłaniać uczelnie do modyfikacji programów kształcenia, aby dostosować zarówno treści, jak i formy nauczania do potrzeb zmieniającego się ustawicznie rynku pracy. Jak wynika z przeprowadzonych badań zauważają to już studenci w trakcie nauki, a potwierdzają doświadczenia absolwentów i wymogi pracodawców.

Literatura

Bąk I., Wawrzyniak K., *Ocena przydatności wiedzy z przedmiotów ilościowych w pracy zawodowej w świetle badań ankietowych na studiach zaocznych*, Acta Universitatis Lodzensis, Folia Oeconomica 227, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2009.

Bezrobocie rejestrowane I-II kwartał 2014 r., GUS, Departament Badań Demograficznych i Rynku Pracy (www.gov.stat.pl, data dostępu: 04.11.2014).

Domański Cz., *Testy statystyczne*, PWE, Warszawa 1990.

Mikuła-Bączek E., *Przeobrażenia instytucjonalne a jakość edukacji szczebla wyższego w Polsce w latach 1990–2006* (<http://www.ur.edu.pl/pliki/Zeszyt14/37.pdf>, data dostępu: 30.04.2014).

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2004 i 2013, GUS, Warszawa 2004 i 2013.

Steczkowski J., Zeliaś A., *Metody statystyczne w badaniu zjawisk jakościowych*, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Kraków 1997.

Kwestionariusz ankiety przeprowadzonej wśród studentów Wydziału Ekonomicznego Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie

1.	Płeć	Kobieta		→2
		Mężczyzna		
2.	Wiek (w latach)			→3
3.	Miejsce zamieszkania			→4
	– Szczecin			
	– Koszalin			
	– Świnoujście			
	– miasto powiatowe			
	– inne miasto			
	– wieś			

4.	Czy w chwili obecnej jest Pan/Pani osobą: (proszę zaznaczyć jedną z podanych możliwości)			
	– pracującą na umowę o pracę		→5	
	– pracującą na zlecenie			
	– bezrobotną zarejestrowaną			
	– niepracującą			
5.	W jakim celu podjął Pan/Pani studia? (proszę zaznaczyć jedną z podanych możliwości)			
	– znalezienie jakiejkolwiek pracy		→6	
	– utrzymanie dotychczasowej pracy			
	– znalezienie lepszej pracy			
	– podniesienie kwalifikacji			
	– inny (jaki?)			
6.	Jak ocenia Pan/Pani poziom wiedzy nauczycieli akademickich, którzy prowadzili (prowadzą) zajęcia w trakcie studiów? (proszę zaznaczyć jedną z podanych możliwości)			
	– wysoko		→7	
	– przeciętnie			
	– nisko			
	– trudno ocenić, bo był bardzo zróżnicowany			
7.	Czy wiedza zdobyta w trakcie studiów może okazać się przydatna w życiu zawodowym? (proszę zaznaczyć jedną z podanych możliwości)			
	– zdecydowanie tak		→8	
	– raczej tak			
	– trudno powiedzieć			
	– raczej nie			
	– zdecydowanie nie			
8.	Wybierz najważniejsze Pana/Pani zdaniem kwalifikacje i umiejętności, które są przydatne w pracy zawodowej i wskaż te, które są możliwe do zdobycia w trakcie studiów (można zaznaczyć kilka możliwości):			
		przydatne	zdobyte	→9
	– wiedza teoretyczna			
	– umiejętność pracy analitycznej (kreatywność, samodzielność)			
	– biegłe posługiwanie się komputerem			
	– znajomość języków obcych			
	– umiejętność pracy w grupie			
	– inne.....			
9.	Proszę napisać czy zdaniem Pana/Pani ukończone studia ekonomiczne na naszym Wydziale pozwolą aktywnie uczestniczyć w życiu gospodarczym w kraju i zagranicą ?			
				Ko- niec
				
				
				

Iwona Bąk, Katarzyna Wawrzyniak

**EVALUATION OF STUDENTS' EXPECTATIONS RELATIVE
TO THE TEACHING PROCESS AS A SOURCE OF KNOWLEDGE
AND SKILLS NECESSARY TO TAKE UP WORK – RESULTS OF SURVEY
ANALYSIS**

Summary. The aim of the study is to draw attention to the expectations of students and employers on the teaching process, which should prepare graduates for work. This is particularly important in a situation where the unemployment rate among young people is very high. The knowledge of these expectations may be helpful for teachers who have to meet the new educational challenges and should customize both the content and form of teaching to the needs of the constantly changing labour market.

The article consists of two parts. The first part presents the results of surveys conducted among candidates and graduates of the West Pomeranian University of Technology (ZUT) in Szczecin and among employers who accept students for practice or employ graduates.

The second part presents the results of a survey conducted among students of full-time and extramural studies of the ZUT Faculty of Economics in Szczecin.

Keywords: surveys, learning process, tertiary education, labour market.